

ARABAKO MUSIKA KOLEKTIBOAK

Guk geuk, geure erara

Kolektiboki antolatzeke grina aspalditxotik gorpuztu da, besteak beste, kulturaren esparruan. Jendea batzeko abaguneak dira kontzertuak, eta horregatik, musika kolektiboek egingo diegu txokoa erreportaje honetan. Gaia hain zabalean hartu ordez, Araban ipiniko dugu fokua, baduelako bere idiosinkrasia propioa.

 LARRAITZ FAGUNDEZ OSA

Musikaren industria hazten eta irabaziak pilatzen ari da azken urteetan, eta zuzeneko emanaldiak eta jaialdi handiak dira gehien esplotatzen ari diren diru iturrietakoa. Maiz salatu den bezala –besteak beste, makrofestibalek piztutako eztabaidarekin–, arpilaketa dago irabazi handien atzean: batik bat langileena, musikariena eta espazioena –gentrifikazioarekin eta turistifikazioarekin duen lotura zuzenagatik–.

Merkatu bortitza da: mundu mailan zuzeneko emanaldiak antolatzen dituen enpresarik handienari monopolio ilegala egotzi diote, eta Euskal Herrian ere kapitala kontzentratzea da joera. Oro har, kapitalismo garaikideak eta, zehazki, entretenimenduen eta musikaren industriaren joerek aldaketa kulturalek eragin dituzte aisialdia eta zuzeneko musika bizitzeko moduetan. *Fomo*-a dagoela esaten da, *sold out* fenomenoak,

musika eta kontzertuak salerosketarako produktu direla, azkar kontsumitu eta ahazteko eginak, sarreraren prezioak altuak, *influencer*, jarraitzaile eta fanen dinamikak, modak... Oro har, esperientzia eta harreman oro komertzializatzen da, kontzertuak batzuentzako arrotz eta desatsegin bihurtzeraino. Industriak gero eta estuago kontrolatzen du musikaren ekoizpen eta banaketa, baina baita kontsumoa edo entzuteko eta bizitzeko modua ere. Gero eta nabarmenagoak dirudite azken horren ondorioek, erreportajeko mahaikideak azalduko dutenez.

Testuinguru horretan, autogestioaren aldeko hautua egiten dute musikari eta zale askok, zuzeneko kontzertu eta ekitaldiak antolatzeke: baliabide propioekin jardun, kanal komertzialetatik kanpo eta enpresen eta instituzioen esku hartzerik gabe, askatasun artistiko eta ideologikoaren izenean. Printzipio eta lanabesa da autogestioa, komertzia-

lizazio basatiari aurre egiteko ez bada, gutxienez bizirauteko modu bat, *beste* era batera egiteko, *beste* balio batzuen arabera.

Arabian eta zuzeneko musika printzipio horien arabera antolatzen dituzten kolektibo batzuetako kideekin mintzatu gara, panoramari buruzko zertzelada batzuk jasotzeko. Ez da jaso Gasteizko *underground* errealitate guztia, zorionez askotarikoa eta oso zabala delako, ezta taberna eta areto guztien programazioa ere. Askoz lerro gehiago beharko lituzke horrek guztiak.

AZKEN HAMARKADAN ERNALDUTAKOAK

2016ko irailean antolatu zuen lehen kontzertua Muinoko Hotsak ekimenak, Hala Bedi irratia eta Gasteizko Gaztetxeak sustatuta, gaztetxean bertan. Han ibili ziren Ion Etxebarría *Okantza* (Arrasate, 1983) disko-jartzailea eta Aitor Garcia de Vicuña (Gasteiz, 1992) musikaria.

Ekimena modu espontaneoan eta helburu xumeekin sortu zela azaldu du Okantzak: “Historiako beste ideia asko bezala, poteo batean bururatu zitzaigun, gustuko taldeak gure hirira ekartzeko eta gaztetxea eta irratia sustatzeko”. Izen eta estetika propioa izan zituen, eta gerora hirian sortuko ziren kolektiboentzako erreferente izan zen. Hilean behin egiten zituzten kontzertuak,

sarrera merke ipinita, edonor etorri ahal izateko; musikariei baldintza eta tratu onak ematen ahaleginduta; eta euskararen eta emakumeen presentzia bultzatuta. Aldiro hiriko talde bat gonbidatzen zuten gutxienez, bertako eszena bultzatzeko, eta batzuetan talde handiagoak ere bai, kontzertu askorekin dirua galtzen zutelako. “Batez ere, dena den, gure lagunak ekarri nahi genituen”, azaldu du Garcia de Vicuña.

Zortzi urte geroago, 2024ko irailean, motibo bertsuarekin jaio da Hil Da Laboa (HDL) kolektiboa. Ez Gasteizen, baizik eta Murgian, Zuian. Herriko gaztetxean hilean behin kontzertuak antolatzen ari dira. Gorka Intxausti (Ondarroa, 1995) bultzatzaileetako batek azaldu duenez, haiek ere musikazaletasunak bultzatu ditu funtsean. Beldur ziren, hasieran, Murgia bezalako herri txiki batera jendea gerturatzea lortuko ote zuten, baina oso pozik daude orain arte izandako erantzunarekin. Azken urteetan testuingurua aldatu dela uste dute, eta enpresari eta erakundeen boterea eta horiek hauspotutako makro-

festibalen eredua gailentzen ari dela. Horren aurrean “artearen merkantilizazioaren eta produkzio komertzialen aurkako mezua zabaldu” nahi dute, eta tokiko eszena autogestionatua bultzatu.

Ondarroako Betepaeta proiektua izan da HDL kolektiboaren erreferentzia zuzena; Intxaustik gertutik ezagutzen du, sortzez ondarrutarra delako. Betepaeta Ondarroako gaztetxean jaio zen 2022an, kontzertu zikloa izateko asmoz hasieran, baina antolakuntza lanetara jendea batu ahala, kolektibo izaera eman diote taldeari, eta zigilu bezala aurkeztu dira berriki.

Hil Da Laboa kolektiboa bezalatsu, aipatzekoa da pandemiaren ostean, 2022 eta 2024 artean, talde ugari sortu direla Euskal Herrian barna. Soinu Basatiak, Lege Berria, Egun Motelak edo Oztoporik Ez kolektiboak, batzuk esatearren, denak ere *Zuk Zeuk Egin* etika oinarri. Estiloz askotarikoak dira, eta musikariak zein musikazaleak batzen dituzte. Askoz kolektibo gehiago daude Euskal Herri osoan zehar, zaharrak eta berriak.

Goian, Muinoko Hotsak antolatutako kontzertu bat, Moon Shakers taldearena. Behean, Gasteiz Hardcore Crew (GHC) kolektiboaren jaialdi bateko argazkia.

ESTILO JAKINEI LOTURIKOAK

Badira musika estilo zehatz bati lotzen zaizkion kolektiboak ere. Adibidez, Okantzak beste lagun batzuekin iaz hasitako Gasteiz Soul Club-ek pintxadak antolatzen ditu. *Klask!* fanzinea argitaratzen dute lehenagotik, eta soulari, tradizio kontrakulturalari eta politikoari buruz idazten dute bertan, baina klubak eta zuzeneko musikak komunitatea batzeko gehiago balio dezakeela uste dute.

Erabat diferentea da Gasteiz Hardcore Crew-ren (GHC) ibilbidea. GHC sortu zenean, orain dela zortzi urte, bazen dagoeneko estilo horren bueltako musika talde eta zale komunitate nahikoa handia, eta Hego Euskal Herriko beste herrialdeetan ere horrelako taldeak zeuden lehenagotik. GHCK hardcorea sustatu nahi zuen, elkartasuna eta parte-hartzearen baloreak zabaldu, eta eszena politizatu. Sorreratik aritu zen bertan Jorge González musikaria (Gasteiz, 1996), eta *crew*-aren lekukoa hartu duen La Bola Loca irratsaioa gidatzen dutenetako bat da gaur egun.

“Mahai-inguruak eta tailerrak egin genituen, baita jolasak ere kontzertuen artean, elkar ezagutzeko eta giro ona sortzeko, jendea partaide sentitzeko”, du Gonzálezek gogoan. Azpimarratu du taldea sortu zutenetako askok Gasteizko txosnetako Gazte Karparen abestia egiten ezagutu zutela elkar, MusikGerrilla kolektiboaren ekimenez.

MusikGerrillak “musika kolektibo iraultzaile” gisa definitu zuen bere burua eta Arabako dozenaka musikari gazte batu zituen. 2012an sortu zen, handik gutxira ibilbidea amaitutzat emango zuen MusikHerriaren eredia jarraituta. Aurreko urteetako errepresio eta sarekada handien ostean, testuingurua nolabait aldatuta, hainbat ekimen atera zituen aurrera Arabako gazte mugimenduak, aipatutako Gazte Karpa eta MusikGerrilla, esaterako.

Araban une horretan zeuden gazte talde asko elkartu eta elkarri laguntzeko sortu zen kolektiboa, baina baita panorama kulturala astintzeko ere. “Ez zen zigilua zehazki, baina talde txiki eta alternatiboan promozio lana egiten genuen, autoedizioa bultzatzen zen, musika maratoia antolatzen genuen eta taldeen abestiekin bilduma bat ere atera zen, auzoetako jaietan jotzen genuen...”, oroitzen du García de Vicuña. Ez zen izan zehazki kontzertuak egiteko sortutako taldea, zuzenean eragin bazuen ere esparru horretan.

Erreportajeko hizlariak: Gorka Intxausti, Jorge González, Aitor Etxebarria *Okantza* eta Aitor Garcia de Vicuña.

“Gasteizen iraun dute espazio okupatu, taberna eta aretoek, ziurrenik erakundeek eta enpresa handiek ez dutelako aisialdian eta turismoan Donostian eta Bilbon bezainbesteko apusturik egin”

Jorge González

Atzera begiratuta, iruditzen zaio MusikGerrillan ikasi zutela biltzeko eta antolatzeko ohitura, hausnarketaren eta eztabaidaren garrantzia, auzi politikoak lantzearena, baita komunitatea sortzearena ere. MusikGerrillan ezagutu zuen Gonzálezek Garcia de Vicuña ere. “Eskola” izan zen bientzako, eta gerora Arabako eszena alternatiboan eragile izan diren beste batzuentzako ere bai.

NON GAUDEN ETA NORA GOAZEN

Gizonak izan dira gehiengo kolektibo hauetan. Autokritikaren eta kontraesanen jakitun izatearen garrantzia azale-

ratu da solasaldian. “Espazio seguruak eraikitzea lehentasuna da guretzako eta horretarako antolakuntzan emakumeak egoteak eragina du”, Intxaustiren iritziz.

Gasteizi dagokionean, *underground* eszena osasuntsu dagoela uste du Gonzálezek, eta ez soilik musikan, baita beste diziplina artistiko askotan ere, antzerkian edo zinema zaleen artean, adibidez. “Gasteizen iraun dute espazio okupatuek, taberna eta areto txiki eta ertainek, ziurrenik erakundeek eta enpresa handiek ez dutelako aisialdian eta turismoan Donostian edo Bilbon bezainbesteko apusturik egi”.

Okantzak gogoan du orain dela urte batzuk egunero zegoela Gasteizen aukera emanaldiak egiteko: “[Tabernetan] astearteetan Parral, asteazkenetan Ibu, ostegunetan Gora, eta asteburuetan hamaika aukera. Orain ere badaude, espazio pribatuak izan arren, kontzertuak helburu komertzialik gabe antolatzen dituzten tabernak, askotan galerekin”.

Aisialdian eta jendearen ohituretan ere kultura aldaketa ematen ari dela kontuan izan beharra dago, Garcia de Vicuñaeren ustez. “Orain ez da horren ohikoa astearte batean, adibidez, ordu txikiak arte egotea kalean kontzertu batera joan zarelako. Gehiago egoten gara etxean bakarrik serieak ikusten, eta espontaneitaterako tartea ere txikiagoa da: ezin zara joan planifikatu gabe aste barruan hitzaldi, kontzertu edo antzerki batera, berandu egiten zaizula sentitzen duzu, planak aldatzen zaizkizula”.

Aisialdia gero eta indibidualizatua-
goa da, bizitzaren erritmoa azkarregia,
inora ez iristearen sentsazioa, nekea eta
ondoeza orokortuak diren garaian, ez
da harrizkoa entretenimendura bide-
ratutako produktu kulturalak kontsu-
mitu nahi izatea, errazak eta atseginak.
Okantzak uste du, hala ere, badagoela
jendearen ohituretan eragiteko aukera,
batez ere maila lokaletik hasita. Musika
eta giro ona eskaintzen bada, jendeak
hartzen du joateko ohitura, eta musika
estilo partikularrekin ere gertatzen da:
zaletasuna zabaltzen da eszena susta-
tzen bada eta baliabideak badaude. Au-
topromozioaren eta lehiaren kulturaren
kontra, “elkar ezagutzea eta elkar lagun-
tza bultzatzen badira, fruitua ematen
du” gehitu du Garcia de Vicuña.

“Orain ez da hain ohikoa
astearte batean, adibidez,
ordu txikiak arte egotea
kalean kontzertu batera joan
zarela. Gehiago egoten
gara etxean, bakarrik,
serieak ikusten”

Aitor Garcia de Vicuña

Musika entzuteko modua ere aldatu
da eta eragina du zuzenekoak bizitzeko
moduan, dio Intxaustik. Izan ere, *streaming*
plataformen bidez zuzenean ikusi
aurretik entzun dezakezu musika, eta
erabaki gustatzen zaizun edo ez. Baditu
alde onak, noski, baina arriskuak ere
bai. Joera egon daiteke soilik instanta-
neoki gustatzen zaizun musika entzu-
teko, erraz harrapatzen zaituena, edo
algoritmoak ematen dizuna. Herrian
dauden kontzertuetara joanez sustatu
daiteke kultura musikal zabalago bat,
jendea ohitzeko ahalegina egin, gauza
berriak baloratzeko, mezu konplexua-
goak dituzten gauzak entzuteko. Gai-
nera, zuzeneko saioak, beste ezeren
gaintik, esperientzia kolektiboa direla
azpimarratu du Intxaustik, eta logika
merkantilik ez duten harremanetan

Goian, Okantza pintxatzen, Ttipia tabernan. Behean, Hil Da Laboa kolektiboak antolatutako emanaldi bat.

oinarritzea nahi dutela HDLn. Berari,
hain zuzen ere, “komunitate” horrek
eragin zion interesa musikan.

Azken batean, bada zerbait irauten
duena: oinarri-oinarrian komunitatea
eta harremanak sortzea bilatzen dugu
denok, eta gehiago konektatzen dugu
“benetakoak eta zintzoak” diren adie-
razpen artistikoekin, Garcia de Vicuña-
ren hitzetan. Helburu ekonomikoek
baldintzatzen ez dituztenak eta sozial-
ki esanguratsuak direnak, azken ba-

tean. Industria kulturala modernizatu
eta sofistikatu bada ere, autogestioak
eta *Zuk Zeuk Egin* filosofiak duten gaur-
kotasuna erabatekoa dela uste dute
mahaikideek, komertziala ez den mu-
sikak eta mezu antikomertzialek tokia
izan dezaten, eta kontzertuak eta aba-
rrak beste logika batzuen arabera
harremanak eraikitzeke espazio izan
daitezen. Musikarien zein zaletuen in-
plikazioa eskatu dute, eszenan eragiten
jarraitzeko. ●